

Dybiec, Julian

Leszek Hajdukiewicz (1924-1995)

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 41/2, 141-144

1996

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

LESZEK HAJDUKIEWICZ
(1924–1995)

W dniu 11 IX 1995 r. zmarł Leszek Hajdukiewicz historyk oświaty i kultury, emerytowany profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego. Urodził się 24 I 1924 w Krakowie. Ojciec Ludwik pracował przed II wojną światową i w czasie jej trwania w Urzędzie Wojewódzkim w Warszawie, a po jej zakończeniu w Starostwie w Oleśnicy na Śląsku. Matka Eugenia z domu Augustyn była szwaczką w Państwowych Zakładach Umundurowania, a po wojnie pracowała w Wytwórni Ubrań Roboczych. Po szóstej klasie Szkoły Powszechnej im św. Jana Kantego w roku 1935 wstąpił do Gimnazjum im. Króla Jana Sobieskiego w Krakowie i do wybuchu wojny ukończył 3 klasy gimnazjalne. Po rozpoczęciu

wojny dwa lata spędził u rodziny na wsi. Wróciwszy w 1942 r. do Krakowa rozpoczął pracę w agendach Zarządu Miasta jako buchalter, którą wykonywał do roku 1944 i równolegle kontynuował edukację w tajnym nauczaniu, zdając 29 XII 1942 egzamin dojrzałości. Po wyzwoleniu Krakowa został w 1945 r. powołany do Wojska Polskiego. W czasie pełnienia służby przez kilka miesięcy miał uczęszczać do szkoły podoficerskiej i pracował w kancelarii sztabowej. Po demobilizacji w początkach 1946 r. rozpoczął najpierw studia na Wydziale Prawa, po czym przeniósł się od roku 1946/7 na historię na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. W czasie nauki uczęszczał na seminarium nauk pomocniczych historii Władysława Semkowicza oraz seminarium historii oświaty i szkolnictwa Henryka Barycza, pod którego kierunkiem przygotował pracę magisterską pt. *Krakowska szkoła zamkowa w latach 1510–1801*. Z powodu urzędowego przeniesienia Barycza do Uniwersytetu Wrocławskiego ostateczny egzamin i obrona odbyła się u profesorów Jana Dąbrowskiego i Jana Hulewicza w grudniu 1950 r. Studia mimo bardzo trudnych warunków materialnych (rodzice od 1930 r. byli w separacji, ojciec zmarł w 1946 r.) ukończył z postępowaniem bardzo dobrym, utrzymując się ze stypendium i korepetycji. W okresie studiów należał do Koła Historyków.

Jeszcze przed uzyskaniem dyplomu rozpoczął od września 1950 r. pracę w Bibliotece Jagiellońskiej, jako pracownik kontraktowy odnawiając umowę co parę miesięcy, a dopiero od maja 1952 r. przeszedł na etat stały asystenta bibliotecznego w dziale rękopisów. Rozpoczynając pracę w Bibliotece Jagiellońskiej zaczął przygotowywać, zapewne pod sugestią Barycza, rozprawę doktorską pt. *Uniwersytet Jagielloński w latach 1794–1809*. Najwidoczniej jednak praca w Bibliotece pod kierunkiem prof. Władysława Pocięchy i jego inspiracje sprawiły, że zmienił zainteresowania i tematykę pracy doktorskiej z problematyki uniwersyteckiej na zagadnienia historii książki. Dzięki prof. Baryczowi przeszedł do pracy w Zakładzie Historii Nauki PAN (I 1956–XII 1957) a potem w Katedrze Historii Nauki i Oświaty UJ (od I 1958). Doktorat uzyskał w 1960 r. na podstawie książki *Księgozbiór i zainteresowania bibliofilskie Piotra Tomickiego...*¹. Habilitacja 29 XI 1961 (zatwierdzona 10 V 1962) nastąpiła również z podobnej tematyki, na podstawie rozprawy *Biblioteka Macieja z Miechowa*². Habilitacja miast spodziewanej stabilizacji przyniosła w konsekwencji kłopoty z uzyskaniem etatu i groźbę przeniesienia z Uniwersytetu. Wskutek dobrowolnej decyzji Barycza, który zrezygnował na rzecz ucznia z prowadzenia Archiwum UJ, objął od czerwca 1963 r. kierownictwo tej placówki, pełniąc je do odejścia na emeryturę w 1994 r. i dzięki temu utrzymał równocześnie miejsce w Katedrze Historii Nauki i Oświaty UJ.

W wyniku uchwały Rady Wydziału Filozoficzno-Historycznego z 15 III 1968 i Senatu z 18 II 1972 uzyskał decyzją Rady Państwa z 21 V 1973 tytuł profesora nadzwyczajnego. Rozporządzeniem Ministerstwa Edukacji Narodowej z 15 II 1993 powołany został z dniem 1 III 1993 na profesora zwyczajnego.

Jako kierownik Archiwum przyczynił się w początkowym okresie w istotny sposób do jego rozwoju. Doprowadził do przeniesienia go z ciasnego pomieszczenia w Bibliotece Jagiellońskiej do Collegium Kołłątajowskiego. Ściągnął także część zbiorów z pomieszczeń kancelaryjnych uczelni i wzorem poprzednika rozpoczęto prace nad inwentaryzacją. W późniejszym okresie nastąpiło wstrzymanie przez kierownika inicjatyw pracowników, hamowanie ich pracy naukowej, a nawet ostry konflikt.

W charakterze nauczyciela akademickiego wykształcił 30 magistrów, recenzował kilka prac doktorskich i habilitacyjnych. Pochwały zyskały jego ćwiczenia ze studentami w początkowym okresie nauczycielskim.

W ciągu swej zawodowej pracy pełnił kilka funkcji organizacyjnych. W latach 1973–1979 był członkiem Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN. Od roku 1978 piastował stanowisko delegata do International Commission for the History of Universities, a od roku 1984 był członkiem Komitetu Nauk Historycznych PAN. Należał także do Rady Naukowej Biblioteki PAN w Krakowie i Komisji Nauk Pedagogicznych PAN. Reprezentował typ uczonego gabinetowego, toteż niechętnie uczestniczył we wszelkich posiedzeniach czego świadectwem była sporadyczna obecność na Radach Wydziału Filozoficzno-Historycznego UJ, którego był członkiem.

Posiadał kilka odznaczeń i medali. W roku 1945 uzyskał radziecki medal *Za pobjedę*, w roku 1971 Złoty Krzyż Zasługi, a w 1974 r. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. Był odznaczony złotą odznaką za pracę społeczną dla miasta Krakowa (1964), medalem KEN (1973), medalem miasta Krakowa (1973). Posiadanie medalu *Za pobjedę*, a potem przyjaźń i bliska współpraca z rektorem Mieczysławem Karasiem, osobą liczącą się w hierarchii partyjnej, ochroniła go od przynależności do partii.

Uczestniczył w pracach przy organizowaniu wystawy *Odrodzenie w Polsce*, 1953 i ekspozycji poświęconej rocznicy Sonderaktion Krakau.

Kilkakrotnie wyjeżdżał za granicę w celach naukowych. W roku 1962 przebywał przez pół roku w Bazylei, w 1981 r. przez miesiąc w Wolfenbütel, w 1984 r. przez dwa miesiące w Wiedniu.

Twórczość naukowa prof. Hajdukiewicza koncentrowała się zasadniczo w trzech dziedzinach. Pierwszą stanowiły dzieje szkolnictwa i edukacji. W tym zakresie ogłosił monografię *Krakowska szkoła zamkowa 1500–1801* (1954), wzorową rozprawę *Podstawy ideowe i organizacyjne kolonii akademickich Uniwersytetu Jagiellońskiego 1588–1773* (1963), *Z przeszłości szkół pińczowskich* (1959), *Geneza i początki Polskiej Szkoły Nauk Politycznych w Krakowie* (1977) oraz wspólnie z Mieczysławem Karasiem *Uniwersytet Jagielloński. Tradycje-Współczesność-Perpektywy* (1975).

Drugą dziedziną była historia książki i bibliotek traktowana jako przejaw szeroko rozumianej historii kultury umysłowej. Ten nurt reprezentowały obszerne książki *Biblioteka Macieja z Miechowa* (1960), *Księgozbiór i zainteresowania bibliofilskie Piotra Tomickiego* (1961) oraz *Biblioteka Jagiellońska w latach 1655–1775* ogłoszona w zbiorowym dziele poświęconym tej instytucji (1966).

Dziedzinę trzecią, najliczniej reprezentowaną, stanowiła biografistyka. Profesor Hajdukiewicz ogłosił 97 biogramów w *Polskim słowniku biograficznym* i zredagował, a także opracował pewną część biogramów do VI tomu *Historii nauki polskiej* pod red. Bohdana Suchodolskiego pt. *Dokumentacja bio-bibliograficzna. Indeks biograficzny tomu I i II* (1974). Tom obejmuje 1386 życiorysów, nie wiadomo dokładnie ile z nich jest dziełem Hajdukiewicza, autorzy bowiem, których określono jako współpracownicy, w swoim czasie zgłosili ostry protest o swe prawa, a obecnie niektórzy z nich już nie żyją. Całość dorobku profesora liczy 150 publikacji i 26 prac redakcyjnych.

Przez dłuższy czas Profesor pracował nad realizacją pomysłu wysuniętego przez Barycza w *Planie wydawnictw źródeł do dziejów UJ* (1938) opracowania *Corpus Academicum Cracoviense*. Słownik pracowników UJ za lata 1400–1800 miał przygotować sam. Nad okresem 1801–1939 pracował zespół pracowników Archiwum. Według sprawozdań Profesora część staropolska miała objąć 10 000 lub 12 000 osób. Byłoby pożytecznym, gdyby z bardzo niekompletnych materiałów autora potrafiiono odczytać i zebrać informacje do planowanego wydawnictwa,

aby nie podzieliły losu materiałów gromadzonych w podobnym celu przez prof. Józefa Muczковского, przechowywanych w Bibliotece Jagiellońskiej.

Pogrzeb Profesora odbył się na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Przypisy

¹ L. Hajdukiewicz: *Księgozbiór i zainteresowania bibliofilskie Piotra Tomickiego na tle działalności kulturalnej*. Wrocław 1961 ss. 260 nlb. 2.

W serii wyd. Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN „Monografie z Dziejów Nauki i Techniki”, t. 18.

² L. Hajdukiewicz: *Biblioteka Macieja z Miechowa*. Wrocław 1960 ss. 453 nlb. 3.

W serii wyd. Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN „Monografie z Dziejów Nauki i Techniki”, t. 16.

Julian Dybiec
(Kraków)